

Byla C-392/21**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2021 m. birželio 24 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Curtea de Apel Cluj (Rumunija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2021 m. balandžio 12 d.

Apeliantas (ieškovas pirmojoje instancijoje):

TJ

Kita apeliacinio proceso šalis (atsakovė pirmojoje instancijoje):

Inspectoratul General pentru Imigrări

Pagrindinės bylos dalykas

Ginče su kita apeliacinio proceso šalimi (atsakove pirmojoje instancijoje) *Inspectoratul General pentru Imigrări* (Rumunijos generalinė imigracijos inspekcija) apelianto (ieškovo pirmojoje instancijoje) T. J. pateiktas apeliacinis skundas dėl *Tribunalul Cluj* (Klužo apygardos teismas, Rumunija) priimto civilinio sprendimo administracinėje ir mokesčių byloje, susijusioje su statutiniais pareigūnais.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Pagal SESV 267 straipsnį prašoma išaiškinti 1990 m. gegužės 29 d. Tarybos direktyvos 90/270/EEB dėl saugos ir sveikatos būtiniausių reikalavimų dirbant su displėjaus ekrano įrenginiais (OL L 156, 1990, p. 14; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 391 ir klaidų ištaisymas OL L 109, 2019, p. 29) 9 straipsnį.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar 1990 m. gegužės 29 d. Tarybos direktyvos 90/270/EEB dėl saugos ir sveikatos būtinausių reikalavimų dirbant su displėjaus ekrano įrenginiais 9 straipsnyje vartojamas terminas „specialus koreguojantis prietaisas“ turi būti aiškinamas taip, kad jis negali apimti korekcinų akinių?
2. Ar Tarybos direktyvos 90/270/EEB 9 straipsnyje vartojamas terminas „specialus koreguojantis prietaisas“ turi būti suprantamas tik kaip prietaisas, naudojamas vien darbo vietoje ir (arba) atliekant darbo užduotis?
3. Ar Tarybos direktyvos 90/270/EEB 9 straipsnyje numatyta pareiga suteikti specialų koreguojantį prietaisą susijusi tik su tuo, kad prietaisą turi nupirkti darbdavys, ar ją galima aiškinti plačiau, t. y. apimant ir atvejus, kai darbdavys padengia būtinąsias išlaidas, kurių darbuotojas patyrė siekdamas įsigyti prietaisą?
4. Ar su Tarybos direktyvos 90/270/EEB 9 straipsniu suderinama tai, kad darbdavys tokias išlaidas padengia mokėdamas bendrą darbo užmokesčio priedą, kuris mokamas nuolat kaip „priedas už sunkias darbo sąlygas“?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

1990 m. gegužės 29 d. Tarybos direktyvos 90/270/EEB dėl saugos ir sveikatos būtinausių reikalavimų dirbant su displėjaus ekrano įrenginiais 9 straipsnis

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Hotărârea Guvernului Nr. 1028/2006, privind cerințele minime de securitate și sănătate în muncă referitoare la utilizarea echipamentelor cu ecran de vizualizare (Vyriausybės nutarimas Nr. 1028/2006, kuriuo nustatomi būtiniausi saugos ir sveikatos reikalavimai dirbant su displėjaus ekrano įrenginiais; toliau – Nutarimas), kuriuo Direktyva 90/270 buvo perkelta į Rumunijos nacionalinę teisę:

„12 straipsnis

Darbuotojai turi teisę pasitikrinti akis ir regą pas reikalingą kvalifikaciją turintį specialistą:

- a) prieš pradėdami dirbti su displėjaus ekrano įrenginiais, per sveikatos patikrinimą įdarbinant;
- b) reguliariai po to;
- c) jeigu patiria regos sutrikimų, kuriuos gali sukelti darbas su displėjaus ekrano įrenginiais.

13 straipsnis

Darbuotojai turi teisę pasitikrinti pas oftalmologą, jeigu tai būtina dėl 12 straipsnyje nurodyto patikrinimo rezultatų.

14 straipsnis

Jeigu tai būtina pagal 12 arba 13 straipsniuose nurodyto patikrinimo rezultatus ir jeigu neįmanoma naudoti įprastinių koreguojančių prietaisų, darbuotojai, atsižvelgiant į atliekamą darbą, turi gauti specialius koreguojančius prietaisus.

15 straipsnis

Visos 12-14 straipsniuose numatytos priemonės turi būti įgyvendinamos ne darbuotojų sąskaita.“

Legea Nr. 319/2006, privind securitatea și sănătatea în muncă (Rumunijos įstatymas Nr. 319/2006 dėl saugos ir sveikatos darbe), kurio 5 straipsnio j punkte numatyta, kad „individualiomis apsaugos priemonėmis“ laikytina „bet kuri priemonė, skirta darbuotojui nešioti arba naudoti, siekiant apsaugoti jį nuo vieno ar kelių pavojų, kurie gali kelti grėsmę jo saugai ir sveikatai darbe, taip pat bet koks integruotas ar papildomas elementas, kuris skirtas šiam tikslui pasiekti“.

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 2020 m. birželio 19 d. dokumentu, pateiktu *Tribunalul Cluj* (Klužo apygardos teismas), TJ inicijavo bylą atsakovei *Inspectoratul General pentru Imigrări* (Generalinė imigracijos inspekcija) ir paprašė teismo įpareigoti ją sumokėti 2 629 Rumunijos lėjų (RON) sumą, atitinkančią specialaus regą koreguojančio prietaiso ir kasos kvitų, susijusių su korekcinių akinių, stiklų, akinių rėmelių ir darbo kaina, vertę.
- 2 Ieškovas nurodė, kad dirba *Inspectoratul General pentru Imigrări* (t. y. Klužo provincijos emigracijos tarnyboje) ir, atsižvelgiant į jo pareigas, yra priverstas dirbti su displėjaus ekrano įrenginiais, dėl ko yra šių papildomų rizikos faktorių: kintantis apšvietimas, natūralios šviesos trūkumas, pernelyg didelė neuropsichologinė apkrova ir regėjimo aštrumo sumažėjimas.
- 3 Ieškovas teigė, kad dėl visų šių aplinkybių gerokai pablogėjo jo rega, dėl to, remiantis gydytojo specialisto rekomendacija, jam reikėjo pasikeisti korekcinius akinius dėl dioptrijų pasikeitimo ir toliaregystės bei senatvinės toliaregystės diagnozės.
- 4 Ieškovas nurodė, kad šios išlaidos negali būti finansuojamos iš nacionalinės sveikatos apsaugos sistemos, tačiau Nutarimu Nr. 1028/2006 Direktyva 90/270 buvo perkelta į nacionalinę teisę, o šioje direktyvoje numatyta, kad kiekvienam darbuotojui, kuris didelę savo įprasto darbo laiko dalį naudoja displėjaus ekrano įrenginius, kyla pavojus patirti regos problemų ir protinės įtampos. Ieškovas tvirtino, kad Nutarimo Nr. 1028/2006 15 straipsniu siekiama užtikrinti, jog

darbuotojams netektų finansinės naštos, susijusios su dėl darbo atsiradusių profesinio pobūdžio ligų (pavyzdžiui, regos pablogėjimas) prevencija ir gydymu. Jis prašė darbdavio padengti išlaidas akiniams, tačiau gautas atsakymas buvo neigiamas.

- 5 Atsakovė atsikirsdama teigė, kad ieškovas nepateikė įrodymų, jog jo regos problemos negali būti išspręstos naudojant įprastus akinius, ir kad įstatymų leidėjas numatė, jog darbuotojai turi gauti specialius regą koreguojančius prietaisus, o ne jų vertės kompensaciją.
- 6 *Tribunalul Cluj* (Klužo apygardos teismas) atmetė ieškovo prašymą ir nusprendė, kad, vadovaujantis Nutarimo Nr. 1028/2006 14 straipsniu, jeigu reikėtų specialių koreguojančių prietaisų, šie prietaisai turi būti suteikti darbuotojams, o ne kompensuojamos jų išlaidos.
- 7 Atsakovė dėl to sprendimo pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui – *Curtea de Apel Cluj* (Klužo apeliacinis teismas).
- 8 Apeliacinės instancijos teisme apeliantas (ieškovas pirmojoje instancijoje) paprašė remiantis SESV 267 straipsniu kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą dėl Direktyvos 90/270 9 straipsnio išaiškinimo.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 9 Apeliacinio skundo motyvuose apeliantas (ieškovas pirmojoje instancijoje) teigė, kad Nutarimo Nr. 1028/2006 14 straipsnyje nustatyta, jog darbuotojams turi būti suteikti specialūs koreguojantys prietaisai, neapribojant, kaip tai gali būti daroma. Apeliantas tvirtino, kad šioje byloje taikytiname teisės akte nėra aiškiai nurodyta, kaip tokie prietaisai turi būti suteikiami.
- 10 Jis taip pat nurodė, kad kreipėsi į atsakovę prašydamas informacijos apie lėšas, reikalingas pareigai suteikti specialius koreguojančius prietaisus įvykdyti, ir kad jam buvo atsakyta, jog šioms išlaidoms padengti nėra jokio konkretaus biudžeto, bei atkreiptas jo dėmesys į įstatymo tekstą, kuriame numatytas 10 % padidinimas sunkių darbo sąlygų atveju.
- 11 Apeliantas (ieškovas pirmojoje instancijoje) mano, kad direktyvos 9 straipsnio išaiškinimas yra būtinas ginčui išspręsti ir kad sąvoką „specialus koreguojantis prietaisas“ Europos Sąjungos lygmeniu reikia aiškinti vienodai, juo labiau kad, kiek tai susiję su šia sąvoka, direktyva irgi nėra pakankamai aiški. Jo nuomone, reikia nustatyti, ar ši sąvoka taip pat gali apimti korekcinis akinius, naudojamus dirbant su displėjų ekranais, ir ar šis specialus koreguojantis prietaisas turi būti naudojamas tik darbo vietoje, ar ir užsiimant kita veikla laisvalaikio. Be to, jis mano, kad vienodai turi būti aiškinama ir šių išlaidų padengimo tvarka, t. y. ar darbdavys padengia tokias išlaidas, ar tik reikalaujama, kad darbdavys nupirktų tokius prietaisus.

- 12 Apeliantas (ieškovas pirmojoje instancijoje) teigia, kad nėra pakankamos su tokiu atveju susijusios nacionalinės praktikos, kad su tokiu prejudiciniu klausimu į Teisingumo Teismą niekada nebuvo kreiptasi ir kad Europos Sąjungos valstybių lygmeniu sąvokos aiškinamos skirtingai.
- 13 Kita apeliacinio proceso šalis (atsakovė pirmojoje instancijoje) prašo atmesti prašymą kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, nes civiliniame sprendime Nr. 1009/2017 *Curtea de Apel Cluj* (Klužo apeliacinis teismas) nurodė, kad specialaus koreguojančio prietaiso sąvoka apima darbuotojui reikalingą prietaisą, kuris naudojamas tik darbo vietoje dirbant įrenginiu arba įrankiu, siekiant apsisaugoti nuo žalos, pavojaus arba taršos. Kadangi korekciniai akiniai yra ne tik darbo vietoje, bet ir kasdieniame gyvenime naudojamas koreguojantis prietaisas, kita apeliacinio proceso šalis (atsakovė pirmojoje instancijoje) mano, kad jų negalima prilyginti specialiam koreguojančiam prietaisui, kaip tai suprantama pagal Nutarimo Nr. 1028/2006 14 straipsnį.
- 14 Žinoma, nėra specialaus koreguojančio prietaiso teisinės apibrėžties, tačiau šios rūšies prietaiso apibūdinimas turi būti atliekamas ypač griežtai, kad jį būtų galima atskirti nuo įprastinio koreguojančio prietaiso, t. y. kategorijos, kuriai iš tiesų priklauso korekciniai akiniai. Vien tai, kad patikrinus darbo medicinos gydytojui paaiškėjo būtinybė nešioti korekcinius akinius, negali apibūdinti šios rūšies prietaiso kaip „specialaus“, kaip tai suprantama pagal Nutarimo Nr. 1028/2006 14 straipsnio nuostatas.
- 15 Be to, kitas tai patvirtinantis argumentas – individualios apsaugos priemonių sąvokos apibrėžtis, kaip tai suprantama pagal Įstatymo Nr. 319/2006 dėl saugos ir sveikatos darbe 5 straipsnio j punktą. Taigi specialus koreguojantis prietaisas gali būti tik prietaisas, glaudžiai susijęs su užduočių vykdymu darbo vietoje.

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad, direktyvoje nesant specialių koreguojančių prietaisų ir įprastinių koreguojančių prietaisų sąvokos apibrėžčių, teismas negali įvertinti, kurie specialieji regą koreguojantys įrenginiai gali būti įtraukti į tų įrenginių, kuriuos turi suteikti darbdavys, kategoriją. Taigi reikia nustatyti, ar šis terminas gali apimti korekcinius akinius.
- 17 Šis teismas mano, kad būtų naudinga išsiaiškinti ir tai, ar Direktyvos 90/270 9 straipsnyje numatytas specialus regą koreguojantis prietaisas yra skirtas naudoti tik darbo vietoje ir (arba) atliekant darbo užduotis, ar gali būti naudojamas ir ne darbo vietoje.
- 18 Aiškinimo sunkumų kyla dėl to, kad Direktyvoje 90/270 daroma nuoroda į darbuotojų teises ir darbdavių pareigas, atsižvelgiant į darbo santykių pradžioje ir vėliau atlikto oftalmologinio patikrinimo rezultatus. Todėl vienas iš galimų aiškinimų būtų toks: kadangi direktyvos 9 straipsnyje reglamentuotas darbo santykių aspektas, suteiktas koreguojantis prietaisas visada turi būti susijęs su

darbo santykiais, dėl kurių turi būti naudojamas tik darbo vietoje. Be to, yra rega koreguojančių prietaisų, pavyzdžiui, korekciniai akiniai (aptariami šioje byloje), kurie gali būti naudojami ir darbo vietoje, ir už jos ribų. Todėl galima manyti, kad reikšmingas veiksnys yra tai, jog koreguojantis prietaisas naudojamas darbo vietoje, o tai, kad jis naudojamas ir už jos ribų, yra nesvarbu.

- 19 Kitas nagrinėjamu atveju reikšmingas aspektas yra susijęs su Direktyvos 90/270 9 straipsnyje darbdaviui nustatyta pareiga suteikti darbuotojams specialius koreguojančius prietaisus ir atleisti darbuotojus nuo su tuo susijusių išlaidų. Viena vertus, direktyvoje aiškiai nurodyta tik tai, kad darbdavys suteikia rega koreguojančius prietaisus, bet, kita vertus, analogiškas rezultatas gaunamas net ir tuo atveju, jei darbdavys padengia darbuotojo įsigyto koreguojančio prietaiso kainą. Pastarojo atvejo privalumas yra ir tai, kad darbuotojui suteikiama galimybė laiku imtis būtinų priemonių savo regai pakoreguoti, nelaukiant darbdavio veiksmų šiuo klausimu; be to, jis vėliau turi teisę reikalauti iš darbdavio kompensacijos.
- 20 Galiausiai nagrinėjamu atveju kyla klausimas, ar, padidinus darbo užmokestį dėl darbo sąlygų, gali būti laikoma, kad pareiga užtikrinti specialius rega koreguojančius prietaisus yra įvykdyta. Iš tiesų tokių prietaisų suteikimas iš darbdavio pusės reiškia, kad jis padengia su tuo susijusias išlaidas arba, jeigu tai gali būti pasiekta kompensuojant darbuotojo įsigyto prietaiso kainą, perveda darbuotojui atitinkamą pinigų sumą. Jeigu darbo užmokestis darbuotojui padidinamas atsižvelgiant į darbo sąlygas, dėl kurių manoma, kad rega pablogėjo, kyla klausimas, ar dėl to išnyksta darbdavio pareiga suteikti rega koreguojančių prietaisų.